

צח:

עין משפט
נר מצוה

אלמנה ניונת פרק אחד עשר כתובות

מסורת הש"ס

(א) ופסחים י"ג: (ב) ו' ע"י
תוס' וזמיר ל' ר"ה אלא
ממערב (ג) מעלה כ'
ע"פ (ד) מנהג י' קדושן
מנ: נדרים נ' מעלה כ'
(ה) ופסחים ו' מלאין
(ו) פסחים ו' מלא הפסח
לפסח כתיב (ז) ו' ו' ו' ו'
נראה רש"י

גיליון הש"ס
נב' וז' ל' י' י' י' י' י'
נפ"ד מ"ד דמיונות נר"ס
ז"ס:

הגהות הב"ח
(א) רש"י ד"ה הוסיפו ו'
דמ"ד דמ"ד י"ב ע"פ
שמ"י: (ב) תוס' ד"ה אחר
כ"י עיקר דבין דמוסוף:

מוסף רש"י
ואדיל וזבין ליה כורא.
שואו פי טעם מאי.
מי אמרין מוסוף על
דבריו. של מלת היו
ולא עקר שלטנותיה
וקנה מיהא התא, או
עובד על דבריו הו' ולא
קנה הלווק כלום ושיעור
כ"ו ברוך מעלו. על
הבית מעל לפי שגשג
שלימותו בחתיכה אחת
והשלטת והאחרון מעלו
שלא אחד ואחר הוסיף אחד
מעמו (ט"ז ב"ב). השליט
שעשה שליחותו. על
הבית שבו כרו מנות
הקדש ומחלפו מעשותו
ותנן כגון שלטת ואמר
ל' ק"ה לי מהם חלקו או
עלית. אם עשה שלימותו
דעל הבית מעל ותיגה ו'
לא עשה שליחותו. אלא
שהיה מהם שחזר לו על
הבית. עשיה ב' מסרי
לשלטת ליקח נתן חלקו
וקנה נתן עלית. שלית
מעל. ולא השליט, כדכר
ז"ס אלו טעמי: (דפוסין ט"ז)

כאן שנה רבי. במשמתי למדנו רבי: הכל לבעל המעות. השולח
שלוחו לשוק לסחורה ולקח בזול הכל לבעל המעות ולא מצי למימר
אלא ארוומי: דתניא. דליכא פלוגתא דתנאי בהא מילתא ומסקנא
שמעינן דכדכר שאין לו קצבה וזאת ליה לרי' יוסי הכל לבעל המעות
ותסם לן רבי בנתיבי דכחא כר'

כאן שנה רבי הכל לבעל המעות כרתניא
הוסיפו לו אחת יתירה הכל לשליח דברי
רבי יהודה רבי יוסי אומר חולקין והתניא
רבי יוסי אומר הכל לבעל המעות אמר רמי
בר המא לא קשיא כאן בדבר שיש לו קצבה
כאן בדבר שאין לו קצבה אמר רב פפא
"הלכתא דבר שיש לו קצבה חולקין דבר
שאין לו קצבה הכל לבעל המעות מאי קמ"ל
שינויא דשינוי שינויא הוא איבעיא להו
אמר ליה זבין ל' ליתבא ואזל וזבין ליה כורא
מאי מוסוף על דבריו הוא וליתבא מיהא קני
או דלמא מעביר על דבריו הוא וליתבא
נמי לא קני אמר רב יעקב מנהר פקוד משמיה
דרבינא ת"ש יאמר בעה"ב לישלוחו תן להן
חתיכה לאורחין והוא אומר טלו שתיים ונא
נטלו שלש בולן מעלו אי אמרת בשלמא
מוסיף על דבריו הוי משום הכי בעל הבית
מעל אלא אי אמרת מעביר על דבריו הוי
בעל הבית אמאי מעל ו' והתנן יהשליח שעשה
שליחותו בעל הבית מעל לא עשה שליחותו
שליח מעל הכא במאי עסקינן דאמר להו
טלו אחת מדעתו של בעל הבית ואחת
מדעתו ושקלו אינהו תלת ת"ש היתה
כתובתה מנה ומכרה שוה מנה ודינר במנה
מכרה בטל מאי לאו דזבין שוה מנה ודינר
במנה ודינר ומאי במנה מנה שלה ומאי אפי'
אפי' היא אומרת אחזיר את הדינר ליורשים
בדינר מקרקעי וקתני מכרה בטל אמר רב
הונא בריה דרב נתן לא בדאזיול
הא

מקרקעי. אחזיר ואקנה מן
דאזיול. ומשום הכי מכרה בטל דטעמא שמכרה שוה מנה ודינר במנה:
הא

לומר חלק גדול הייתי מבקש ואתה הנחת לי חלק קטן ורע ומסקינן מאי רע רע דמיום דא"ל אם מיימת לי בשית כ"ש דהוה שוי דרמי
כרי ואם תמנא לזביל מאי נפקא ליה מיניה לבעל הבית הלא אינו מרווח כלום דהכל הוא לבעל הבית הלא אלא ודאי
הה"ג מודה ר' יהודה דהכל לבעל המעות וכן מוכיח נמי מדקאמר כאן שנה רבי הכל לבעל המעות ולא קאמר מתני' מני ר' יוסי היא מכלל דכרבי
יהודה נמי אמאי והא דקאמר דתניא כלומר דליכא מילתא אחריתי דאמר' הכל לבעל המעות ואפי' מאן דפליג החס הכא מודה. רבינו תם:
כאן שנה רבי הבא אבעא בעיות. אין לדמות לפי הירושלמי דמוקי לה כשהזיול וכשהזיול הא לאו הכי הדר דהכא משום דלא יאל הקרקע
הכי גרים רבינו חננאל הלכתא דבר שיש לו קצבה חולקין דבר שאין לו קצבה הכל לבעל המעות ומימה לפי גירסא זו אדפרין ליה מאי קמ"ל היה
ליה למיפרך ולימא הלכה כר' יוסי ויש לפרש בדומק דה"ג קאמר מאי קמ"ל בנתיבי דקאמר דבר שאין לו קצבה הכל לבעל המעות כו' לימא הלכה
כר' יוסי הא קמ"ל דשינויא דשינוי שיעור הוא ולפי הספרים דגרסי' בהו הלך דבר שאין לו קצבה הכל לבעל המעות דבר שיש לו קצבה חולקין
מאי קמ"ל כו' אמי פסיר דהא רב פפא כמאן אמרה לשמעתי כר"י ומאי חידוש אחא לאשמועי' ומשי שניא דשינוי שניא הוא. ועל טעות שאינו
כאלו בנות המקח אלא שהטעה בחשבון שאל ר' יעקב שראל את ר"ת והשיב לו ואשר שאלת על ראובן שאלת לשמעון לקבל מעותיו מן העובד
כוכבים וטעה העובד כוכבים בחשבון ולא נמנא העכו"ם אח"כ נראה לי שחולקים בין שניהם דהוה המעות כדבר שיש לו קצבה
דאמרין הוסיפו לו אחת יתירה ר' יוסי אומר חולקים ומוקינן לה בדבר שיש לו קצבה אכל שאין לו קצבה הכל לבעל המעות ועשמה דחולקין לפי
שבעל המעות כיון שקיבל קצבתו מה לו בטעמו של שליח אלא אמרין הואיל וע"י מעותיו נשתכר ייבז ליה פלגא הי"ג גבי טעות חשבון דהא שוה
מנה במאמית טעות הוה ומוקים לה כה"ס ירושלמי כגון שקיבל עליו הלווק וטעמא דהכל לבעל המעות משום דאין לו קצבה דחזי דאזינ
עבדו ליה זולא הא דכדכר שיש לו קצבה חולקין אפי' בטעות חשבון אפי' דליכא למימר טעמא אחריתא גבי חולקין הא טעמא דפרישית הוא
עיקר (ו) דמותרו ידו על העליונה וחולקין ואפי' אם היה סכר שלו כיון שהסכרים שלנו אינם סכרי יוס אין צעליהן מקפידין על הגבהת מציאותו
עם מלאכתו והוי כהגביה מציאה עם מלאכתו מדע דאם מנא ארנקי בשוק לא זכה בו משכיר ועוד דמיהדר קא הדר ציה שהרי אמר אני זכיתי
מכלל דהדר ופועל יכול לחזור בו עכ"ל וזבן חזר בו דכל טעות בין ע"י מקח בין שטעיה בנתיבי הכל לבעל המעות ו' ולרבי נראה שהכל לשליח
שאם גנב וגזל והטעה מה טיבו של בעל הבית ואפילו חולקין אין שייך לומר משום דע"י מעותיו נשתכר דלא דמי לשאר טעות שנתן הכל
בשכר המעות שפגרו שהמעות שוות כל מה שנתן לו אכל הכא טעות צעלמא הוא ודכר בפני עצמו הוא חזק דהא סברא היא שאם היה
רוצה היה ממזיר לעובד כוכבים כל מה שהטעהו דהוה מימה למימר שלא היה יכול להודיעו ולהחזיר לו: דאמר' אהו באו אחד מדעתו
על בעא הבית בו'. מימה אחתי אם מעביר על דעתו הוי שליח אחתי מעל שהאורחין העבירו על דעתו של שליח ואמר לי רבי יסכרו
לומר שגם האורחין אמרו הרי אנו נוטלין שמים לדעתך ואחת מדעתנו אכל אין לריך דדוקא שליח צעלין דלמא הכי שלא יסכרו
אורחין כשאומר סתם שלדעת בעל הבית אומר כן אכל מה שהן לוקחין יותר ממה שאמר שליח יודעין הן עשוין מדעתן ולא מדעת שליח:
הא

כדי דמי החפץ מכלל דנטול מקח לרבי יוחנן הוי ככדי דמיהן וכי הא'
גוונא מפרש ר"ת הא דלמר רב נתמן כהובז (ב"מ דף נ. ו.) וס' הדא
אמרה אונאה אין להן ביעול מקח יש להן לאו דומיא דמטלטלין ביתר
משמות אלא נתני כגון שוה מאמית
פרוטה המקח קיים והא דפסקינן
דמהקבל (ט"ז ק"ה.) זבין במאמית
ושוה מנה אמרי נהרדעי משמיה דרב
נתמן אין אונאה לקרקעות לאו דוקא
מאמית אלא מעט פחות דמאמית
הוי ביעול מקח לרב נתמן כדפרישית
ומאי דגריס ר"ת ברש"י האש מקדש
(קדושין דף מ: וס') כמו שאפרש לקמן
וקדש דקאמרת יתר משמות צטל מקח
לא אמרן אלא במטלטלי אכל במקרקעי
אין אונאה לקרקעות אפילו ביתר
משמות עד האני כדפרישית והא
דקא"ר יוחנן בירושלמי אם היה דבר
דחולל למקח מ"מ מחזור בה לגבי
הדין ביטול מקח כדפרישית וטעמא
דמקבלה כמותה גבי מכרה שוה
מאמית במנה מימה קמ' אפי' ג'
דחולל המקח מ"מ מחזור בה לגבי
הלקוחות שהרי המכר לא היה כלום
ותחזיר הקרקע ליחומים ויש לומר
דהחולל וצטעה בקבלה הקרקע היה
שוה מאמית מיד רתתה להחולל
הקרקע מרשות היחומים ולהכניסה
לרשות הלווקא והרי היא כמו
שנתנונה לקנות הקרקע כנתיבה
כזאתה עשה:

כאן שנה רבי הבא אבעא בעיות.
נראה לר"ת דנמתני' מודו
בין רבי יהודה בין רבי יוסי דכדכר
שאין לו קצבה נמי לא חיפלינו דרבי
יוסי סבר הכל לבעל המעות ורבי
יהודה סבר הכל לשליח ורבי
שנתן לו מחמת חוספת דקא"ל ק'
זה עבדו מקמך ועד אני מוסוף לך
או משלי אכל אם מכר לו בזול מחמת
מעות כעין משמתי שוה מנה במאמית אפי' ר'
לבעל המעות דאי לא מימא הכי קשיא דר' יהודה אדר' יהודה דלקמן
תניא רבי יהודה אומר אף כזה בעל הבית לא מעל מפני שיכול
לומר חלק גדול הייתי מבקש ואתה הנחת לי חלק קטן ורע ומסקינן מאי רע רע דמיום דא"ל אם מיימת לי בשית כ"ש דהוה שוי דרמי
כרי ואם תמנא לזביל מאי נפקא ליה מיניה לבעל הבית הלא אינו מרווח כלום דהכל הוא לבעל הבית הלא אלא ודאי
הה"ג מודה ר' יהודה דהכל לבעל המעות וכן מוכיח נמי מדקאמר כאן שנה רבי הכל לבעל המעות ולא קאמר מתני' מני ר' יוסי היא מכלל דכרבי
יהודה נמי אמאי והא דקאמר דתניא כלומר דליכא מילתא אחריתי דאמר' הכל לבעל המעות ואפי' מאן דפליג החס הכא מודה. רבינו תם:
כאן שנה רבי הבא אבעא בעיות. אין לדמות לפי הירושלמי דמוקי לה כשהזיול וכשהזיול הא לאו הכי הדר דהכא משום דלא יאל הקרקע
הכי גרים רבינו חננאל הלכתא דבר שיש לו קצבה חולקין דבר שאין לו קצבה הכל לבעל המעות ומימה לפי גירסא זו אדפרין ליה מאי קמ"ל היה
ליה למיפרך ולימא הלכה כר' יוסי ויש לפרש בדומק דה"ג קאמר מאי קמ"ל בנתיבי דקאמר דבר שאין לו קצבה הכל לבעל המעות כו' לימא הלכה
כר' יוסי הא קמ"ל דשינויא דשינוי שיעור הוא ולפי הספרים דגרסי' בהו הלך דבר שאין לו קצבה הכל לבעל המעות דבר שיש לו קצבה חולקין
מאי קמ"ל כו' אמי פסיר דהא רב פפא כמאן אמרה לשמעתי כר"י ומאי חידוש אחא לאשמועי' ומשי שניא דשינוי שניא הוא. ועל טעות שאינו
כאלו בנות המקח אלא שהטעה בחשבון שאל ר' יעקב שראל את ר"ת והשיב לו ואשר שאלת על ראובן שאלת לשמעון לקבל מעותיו מן העובד
כוכבים וטעה העובד כוכבים בחשבון ולא נמנא העכו"ם אח"כ נראה לי שחולקים בין שניהם דהוה המעות כדבר שיש לו קצבה
דאמרין הוסיפו לו אחת יתירה ר' יוסי אומר חולקים ומוקינן לה בדבר שיש לו קצבה אכל שאין לו קצבה הכל לבעל המעות ועשמה דחולקין לפי
שבעל המעות כיון שקיבל קצבתו מה לו בטעמו של שליח אלא אמרין הואיל וע"י מעותיו נשתכר ייבז ליה פלגא הי"ג גבי טעות חשבון דהא שוה
מנה במאמית טעות הוה ומוקים לה כה"ס ירושלמי כגון שקיבל עליו הלווק וטעמא דהכל לבעל המעות משום דאין לו קצבה דחזי דאזינ
עבדו ליה זולא הא דכדכר שיש לו קצבה חולקין אפי' בטעות חשבון אפי' דליכא למימר טעמא אחריתא גבי חולקין הא טעמא דפרישית הוא
עיקר (ו) דמותרו ידו על העליונה וחולקין ואפי' אם היה סכר שלו כיון שהסכרים שלנו אינם סכרי יוס אין צעליהן מקפידין על הגבהת מציאותו
עם מלאכתו והוי כהגביה מציאה עם מלאכתו מדע דאם מנא ארנקי בשוק לא זכה בו משכיר ועוד דמיהדר קא הדר ציה שהרי אמר אני זכיתי
מכלל דהדר ופועל יכול לחזור בו עכ"ל וזבן חזר בו דכל טעות בין ע"י מקח בין שטעיה בנתיבי הכל לבעל המעות ו' ולרבי נראה שהכל לשליח
שאם גנב וגזל והטעה מה טיבו של בעל הבית ואפילו חולקין אין שייך לומר משום דע"י מעותיו נשתכר דלא דמי לשאר טעות שנתן הכל
בשכר המעות שפגרו שהמעות שוות כל מה שנתן לו אכל הכא טעות צעלמא הוא ודכר בפני עצמו הוא חזק דהא סברא היא שאם היה
רוצה היה ממזיר לעובד כוכבים כל מה שהטעהו דהוה מימה למימר שלא היה יכול להודיעו ולהחזיר לו: דאמר' אהו באו אחד מדעתו
על בעא הבית בו'. מימה אחתי אם מעביר על דעתו הוי שליח אחתי מעל שהאורחין העבירו על דעתו של שליח ואמר לי רבי יסכרו
לומר שגם האורחין אמרו הרי אנו נוטלין שמים לדעתך ואחת מדעתנו אכל אין לריך דדוקא שליח צעלין דלמא הכי שלא יסכרו
אורחין כשאומר סתם שלדעת בעל הבית אומר כן אכל מה שהן לוקחין יותר ממה שאמר שליח יודעין הן עשוין מדעתן ולא מדעת שליח:
הא

כדי דמי החפץ מכלל דנטול מקח לרבי יוחנן הוי ככדי דמיהן וכי הא'
גוונא מפרש ר"ת הא דלמר רב נתמן כהובז (ב"מ דף נ. ו.) וס' הדא
אמרה אונאה אין להן ביעול מקח יש להן לאו דומיא דמטלטלין ביתר
משמות אלא נתני כגון שוה מאמית
פרוטה המקח קיים והא דפסקינן
דמהקבל (ט"ז ק"ה.) זבין במאמית
ושוה מנה אמרי נהרדעי משמיה דרב
נתמן אין אונאה לקרקעות לאו דוקא
מאמית אלא מעט פחות דמאמית
הוי ביעול מקח לרב נתמן כדפרישית
ומאי דגריס ר"ת ברש"י האש מקדש
(קדושין דף מ: וס') כמו שאפרש לקמן
וקדש דקאמרת יתר משמות צטל מקח
לא אמרן אלא במטלטלי אכל במקרקעי
אין אונאה לקרקעות אפילו ביתר
משמות עד האני כדפרישית והא
דקא"ר יוחנן בירושלמי אם היה דבר
דחולל למקח מ"מ מחזור בה לגבי
הדין ביטול מקח כדפרישית וטעמא
דמקבלה כמותה גבי מכרה שוה
מאמית במנה מימה קמ' אפי' ג'
דחולל המקח מ"מ מחזור בה לגבי
הלקוחות שהרי המכר לא היה כלום
ותחזיר הקרקע ליחומים ויש לומר
דהחולל וצטעה בקבלה הקרקע היה
שוה מאמית מיד רתתה להחולל
הקרקע מרשות היחומים ולהכניסה
לרשות הלווקא והרי היא כמו
שנתנונה לקנות הקרקע כנתיבה
כזאתה עשה: